

1985, 22. května – Sdělení VONS č. 445 „Miklós Duray propuštěn na svobodu“ o zastavení trestního stíhání Miklóse Duraye pro trestný čin podvracení republiky a jeho propuštění z vazby.

Dne 10. 5. 1985 byl po opakovaném věznění (od 10. 11. 82 do února 83 a znovu od 10. 5. 84) propuštěn RNDr. Miklós Duray, zasazoval se o práva Maďarů žijících na Slovensku a z toho důvodu byl také trestně stíhán pro trestný čin podvracení republiky v cizině podle § 112 tr. zák. (viz naše sdělení 317, 327,¹ 344,² 375 a 400³). Propuštěn byl nyní proto, že trestní stíhání bylo zastaveno, neboť údajně bylo amnestováno.⁴ Vyšetřovatel je totiž překvalifikoval podle § 163 odst. 5 trestního řádu na trestný čin, který je limitován sazbou nepřevyšující jeden rok. V daném případě vyšetřovatel usoudil, že „během vyšetřování vyšlo najevo, že skutek, pro který bylo vzneseno obvinění, je jiným trestným činem“, a to nikoliv podvracením republiky. Dále překvalifikoval trestný čin poškozování zájmu republiky v cizině na přečin podle § 5 p[ísm]. c zákona o přečinech, neboť „obviněný vyvezl do ciziny ... věci, jimiž mohlo být ohroženo nebo poškozeno dobré jméno nebo zájem republiky v zahraničí“.⁵ Podle původního obvinění očekával M. Duray trest v rozpětí od tří do deseti let, zatímco nyní bylo jeho jednání hodnoceno jako trestné maximálně do 1 roku a jako takové mohlo být zcela amnestováno. Tím, že po třech letech vyšetřování provedl vyšetřovatel tak mimořádně zásadní změnu v posuzování případu (a provedl navíc v den pracovního klidu, dne 10. 5. 85, dva dny po vyhlášení amnestie), prokázal, že trestní stíhání M. Duraye není věcí posuzování a nalézání práva, ale že naopak trestní právo je služebním nástrojem represe, jímž mají být takoví aktivisté umlčeni anebo naopak, pokud se to jeví pro politické orgány státu potřebným, jeho pomocí mohou být naopak propouštěni na svobodu a zbaveni mnohaletých útrap. Řešení, jímž byl M. Duray zbaven nespravedlivého obvinění, které rozhořčovalo řadu maďarských občanů a vyvolalo solidarizační

postoje v Budapešti, Bratislavě a Praze, tak zpochybnilo právní zásady vyjádřené čs. zákony a Ústavou.⁶

Informace o Chartě 77, r. 8, 1985, č. 7, s. 11.

POZNÁMKY

- ¹ Dokumenty č. 318 a 328.
- ² Správně by měl být odkaz na souhrnné sdělení VONS č. 349, dokument č. 352.
- ³ Dokumenty č. 378 a 403. K případu Miklóse Duraye viz dále sdělení VONS č. 321, dokument č. 322.
- ⁴ V usnesení městského prokurátora v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) z 10. 5. 1985 o zastavení trestního stíhání M. Duraye obviněného z trestného činu podvracení republiky podle § 98, odst. 1, 2, písm. b) tr. zák. jako účastníka rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii z 8. 5. 1985 bylo uvedeno: „*Po preskúmaní spisového materiálu som dospel k záveru, že uvedený skutek má znaky trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 198 písm. b) tr. zák. a prečinu proti záujmu socialistickej spoločnosti v oblasti styku s cudzinou podľa § 5 písm. c) zák. č. 150/1969 Zb. o prečinoch.*“ Usnesením městského prokurátora v Bratislavě (v zastoupení JUDr. Miloslavem Jakšíkem) z téhož dne byl M. Duray propuštěn z vazby. Obě usnesení jsou uložena in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB Bratislava, Vyšetřovací spisy, vyšetřovací spis k případu Miklóse Duraye, sign. V 16473.
- ⁵ Šlo o § 5 písm. c) zákona č. 150/1969 Sb. o přečinech z 18. 12. 1969, v němž je uvedeno: „*Pro přečin proti zájmům socialistické společnosti v oblasti styku s cizinou bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem do výše 5000 Kčs nebo propadnutím věci, kdo*
[...] *c) do ciziny vyveze tisk, film, fonografický záznam nebo jiné věci, jimiž může být ohroženo nebo poškozeno dobré jméno nebo zájem republiky v zahraničí.*“ Viz *Trestní kodexy. Text s judikaturou*. Sestavil JUDr. Jan Stolař, CSc., Praha 1974, s. 191–192.
- ⁶ Na Durayovu podporu vznikl Maďarský výbor na obranu Miklóse Duraye, který se po zastavení jeho trestního stíhání rozpustil. K tomu viz zpráva o rozpuštění Maďarského výboru na obranu Miklóse Duraye obsahující v příloze text posledního prohlášení výboru shrnujícího průběh případu z 20. 6. 1985 in: *Informace o Chartě 77, r. 8, 1985, č. 10, s. 16–18*. Tento dopis obsahuje i článek „Maďarský výbor na obranu Miklóse Duraye se rozpustil“ publikovaný in: *Listy 15, 1985, č. 6 (prosinec), s. 46*.

Proti opakovanému uvěznění Miklóse Duraye se postavila i řada slovenských disidentů. Svědčí o tom dopis Jána Čarnogurského předsedovi vlády SSR Peteru Colotkovi z 27. 6. 1984 požadující propuštění Duraye z vazby, žádost Jozefa Jablonického z 28. 6. 1984 předsedovi vlády SSR Peteru Colotkovi o pomoc pro Duraye, dopis Miroslava Kusého prvnímu tajemníkovi ÚV KSS Jozefu Lenártovi z 28. 6. 1984 vyjadřující solidaritu Durayovi a obsahující informaci o výsledku jeho osoby souvisejícím s Durayovým případem a dopis Milana Šimečky předsedovi vlády SSR Peteru Colotkovi vyjadřující nesouhlas s Durayovým vězněním. Dopisy viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. IV/4–7, kart. 20. K tomu viz článek „Případ Miklose [sic] Duraye“ obsahující výňatky z dopisů Miroslava Kusého prvnímu tajemníkovi ÚV KSS Jozefu Lenártovi a Milana Šimečky předsedovi vlády SSR Peteru Colotkovi na podporu M. Duraye in: *Listy* 14, 1984, č. 6 (prosinec), s. 60; též článek Milana Hübla „Slovenští demokraté v exilu o menšinách na Slovensku a v Maďarsku“ obsahující text otevřeného dopisu generálního tajemníka Stálé konference slovenských demokratů-exulantů a bývalého člena vedení Demokratické strany Martina Kvetka Jánu Čarnogurskému, Jozefu Jablonickému, Miroslavu Kusému a Milanu Šimečkovi k případu M. Duraye a Hüblův komentář tohoto dopisu in: *Naše snahy* 22, červenec–srpen 1986, č. 4, s. 6–7; článek „Dve úvahy na slovensko-maďarskou tému“ obsahující texty Jána Čarnogurského a Milana Šimečky k případu M. Duraye a k postavení Maďarů na Slovensku in: *Naše snahy* 22, 1986, č. 5 (září–říjen), s. 4–7.

Případu se opět věnovala Amnesty International, viz články: „Czechoslovakia: Miklos DURAY, a geologist, aged 39“ in: *Amnesty International Urgent Action*, 21. 1. 1985; „Czechoslovakia: Prisoners of conscience“ o případech Ladislava Lise, Jiřího Gruntoráda a Miklóse Duraye in: *Amnesty International Newsletter* 14, 1984, č. 8, s. 2; „Prisoners released in 1985“ o případech peruánského vězně svědomí Isidra Nicoláse Bobadilly, M. Duraye a Alfreda a Helgy Kulhankových obsahující fotografie Bobadilly a Duraye in: *Amnesty International Newsletter* 16, 1986, č. 1. K solidaritě s Durayem viz dále zprávu o postavení maďarské menšiny v Československu a případu M. Duraye a text obsahující zamýšlení nad vývojem maďarsko-slovenských vztahů a protest proti Durayovu věznění z roku 1984, LP, Sb. VONS, inv. č. 79, sign. IV/14, kart. 20; též text „Duray bizottság“ o případu M. Duraye, tamtéž, sign. IV/10, kart. 20.

Durayovu perzekuci reflektoval i exilový tisk, viz článek o jeho případu „Bojovník za občanská práva“ in: *Právo lidu* 86, 1983, č. 1, nestr.; článek „MIKLÓS DURAY“ in: *Zpravodaj (Curych)* 16, 1983, č. 3, s. 4; článek „Případ MIKLÓSE DURAYE“ in: *Zpravodaj (Curych)* 17, 1984, č. 10, s. 6–7; článek „Případ MIKLÓSE DURAYE“ in: *Hlasy Čechů a Slováků v Austrálii* 5, 1984, č. 25 (18. 12.), s. 2–4; vyjádření J. Vrtielky k případu M. Duraye in: *Hlasy Čechů a Slováků v Austrálii* 6, 1985, č. 4 (5. 3.), s. 8–9; článek I. Kruž-

liaka „Proces proti M. Durayovi“ in: *Horizont* 83, r. 12, 1983, č. 3–4, s. 9;
článek „Duray a veci okolo“ in: *Horizont* 83, r. 12, 1983, č. 5–6, s. 9. Další
podpůrné výzvy ve prospěch M. Duraye viz in: Archiv ÚPN, f. KS ZNB ŠtB
Bratislava, Vyšetrovacie spisy, vyšetrovací spis k případu Miklóse Duraye,
sign. V 17332.